

ΠΥΡΡΩΝ

Ἐξ ἡ μικρὸν πρὸ τοῦ Ἐπικούρου, παρὶ τὴν 120 Ὀλυμπιάδα (π. Χ. 295).

Ο Πύρρων ἦτον ἀρχηγὸς τῆς αἵρέσεως τῆς ὀνομαζομένης τῶν Πυρρῶνιστῶν ἢ Σκεπτικῶν, υἱὸς τοῦ Πλειστάρχου ἐκ τῆς πόλεως Ἐλous εἰς τὴν Πελοπόννησον. Κατὰ πρῶτον κατέγεινεν εἰς τὴν ζωγραφικὴν· ἔπειτα ἔγεινε μαθητὴς τοῦ Δρύσωνος, καὶ τελευταῖον τοῦ Ἀναξάρχου, εἰς τὸν ὁποῖον τότεν ἐπροσηλώθη, ὥστε τὸν ἠκολούθησε μέχρι τῶν Ἰνδιῶν. Καθ' ὅλον δὲ τοῦτο τὸ μακρὸν ταξείδιον, ἐπεμελήθη μετὰ γάλως νὰ συναναστρέφεται τοὺς μάγους, τοὺς γυμνοσοφιστὰς, καὶ ὅλους τοὺς φιλοσόφους τῆς ἀνατολῆς. Ἀφοῦ ἔμαθε κατὰ βάθος ὅλας τὰς γνώμας των, μὴν εὐρῶν τίποτε δυνάμενον νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, ἐνόμισεν ἀκατανόητα πάντα· ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι εἰς ἄβυσσον κεκρυμμένη, καὶ ὅτι λογικώτερον ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ νὰ διστάζῃ τις περὶ παντὸς πράγματος, καὶ ποτὲ εἰς τίποτε νὰ μὴ καταφάσκη.

Ἐλεγεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι κανονίζουν τὴν ζωὴν των κατὰ τινὰς ἀποδεδεγμένας γνώμας· ὅτι ἕκαστοι πρὸς ἄττον πάντα κατὰ συνήθειαν, καὶ ὅτι ἐξετάζεται κάθε πρᾶγμα σχετικῶς πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὰ καθεστῶτα εἰς πάντα τόπον ἔθιμα· πλὴν δὲν γνωρίζουν ἂν οἱ νόμοι αὐτοὶ εἶναι καλοὶ ἢ ὄχι.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Πύρρων ἦτο πτωχὸς καὶ ἄγνωστος· μετῆροχτο δὲ τὸ ἐπάγγελμά του τὴν ζωγραφικὴν, καὶ πολ·

λά ἐκ τῶν ἔργων του, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπέτυχεν ἀριστᾶ, ἐφυλάττοντο πολὺν καιρὸν εἰς τὸ ἔλος. Διῆγε δὲ βίον μονήρη, καὶ δὲν εὐρίσκετο εἰς κάμμίαν ποτὲ συνάναστροφὴν. Ἐταξίδευσεν πολλάκις, χωρὶς ὅμως νὰ προλέγῃ ποῦ ἔμελλεν νὰ ὑπάγῃ, καὶ ὑπέφερε πάντα δίχως τὴν παραμικρὰν συγκίνησιν. Τόσον δὲ ὀλίγον ἐμπιστεύετο εἰς τὰς αἰσθήσεις του, ὥστε δὲν παρεξέτρεπετο οὔτε ἀπὸ λίθους, οὔτε ἀπὸ κρημνούς, οὔτε ἀπ' ὁποιοῦνδήποτε ἄλλον κίνδυνον· μᾶλλον δὲ ἀφίνετο νὰ καταπατηθῆ ἀπὸ τὴν ἀπαντωμένην ἄμαξαν παρὰ ν' ἀποφύγῃ, παραμερίζων, τὴν ἀπάντησίν της. Διὰ τοῦτο τινὲς τῶν φίλων του τὸν ἠκολούθουν πάντοτε φροντίζοντες νὰ τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τοιαύτας περιστάσεις. Τὸ πνεῦμά του ἦτον φείποτε τὸ αὐτὸ, κ' ἐνδύετο εἰς κάθε καιρὸν μ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὅταν δὲ ὠμιλοῦσεν, ὁ δὲ ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον ὠμίλει ἀνεχώρει δι' αἰτίαν τινὰ καὶ τὸν ἄφινεν μόνον, ἐξηκολούθει μέχρι τέλους τὸν λόγον του ὡς νὰ ἦτο κἀνεὶς καὶ τοῦ ἤκουε. Ἐφέρετο δὲ πρὸς ὅλους μὲ τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν.

Μίαν ἡμέραν ὁ Ἀνάξαρχος (α) ἔπεσε, κατὰ δυστυχίαν, μέσα

(α) Ὁ Ἀνάξαρχος ἤκμαζε κατὰ τὴν 110 Ὀλυμπιάδα. Ἦτο φιλόσοφος Ἀθηναῖος, φίλος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐχθρὸς δὲ τοῦ Νικοκρέοντος τυράννου τῆς Κύπρου. Ὁ Ἀλέξανδρος ἠρώτησε μίαν ἡμέραν εἰς ἓνα συμπόσιον, τὸν Ἀνάξαρχον, παρακαθήμενον μετὰ τοῦ Νικοκρέοντος, πῶς τὸν εἶνε τὸ δεῖπνον· καθ' ὅλα πολυτελέστατον, ὃ βασιλεῦ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀνάξαρχος· πλὴν ἔπρεπε, διὰ νὰ ἦναι ἐντελέστατον, νὰ παρατίθεται καὶ κεφαλὴ σατράπου· ἐνεῶν τὸν Νικοκρέοντα. Ἐμνησικαχῆσεν ὁ Νικοκρέων ἀκούσας τὸν λόγον τοῦτον, καὶ, μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, συνέλαβε τὸν Ἀνάξαρχον προσενεχθέντα εἰς Κύπρον ἀκουσίως ἐνῶ ἔταξίδευσεν, καὶ βαλὼν αὐτὸν μετὰ εἰς ἰγδίον ἐπρόσταξεν νὰ τὸν κτυπῶσι μὲ σιδηρᾶ ἰγδιόχειρα. Ἄλλ' ὁ Ἀνάξαρχος μὴ φροντίζων περὶ τῆς τιμωρίας, ἔλεγε. Ἦν ἴσσοι τὸν Ἀναξάρχου θύλακον, Ἀναξάρχον δ' αὖ πλῆττεις .Σ. Μ

εἰς ἓνα λάκκον· ἐνῶ δὲ ἐφύναζε νὰ τοῦ δώσουν βοήθειαν, ὁ μαθητὴς τοῦ Πύρρων ἐπέρασεν ἔμπροσθέν του χωρὶς νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ὠνείδιζον τὸν Πύρρωνα διὰ τὴν πρὸς τὸν διδάσκαλόν του ἀχαριστίαν του, ὁ Ἀνάξαρχος ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸν ἐπαίνεσεν ὅτι ἦτο τῶντι ἀπαθὴς καὶ δὲν ἐψήφαυσε τινα.

Ἡ φήμη τοῦ Πύρρωνος διεδόθη ἐν ὀλίγῳ καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα· καὶ πολλοὶ παρεδέχθησαν τὴν αἵρεσίν του. Οἱ δὲ Ἐλεάται, γνωρίσαντες τὴν ἀξίαν του, ἔλαβον τόσῃν εὐλάβειαν πρὸς αὐτόν, ὥστε τὸν ἐψήφισαν ἄκρον ἀρχιερέα τῆς θρησκείας των. Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐπολιτόγραφαν· ὁ δὲ Ἐπίκουρος ἠγάπα πολὺ νὰ συνδιαλέγεται μετ' αὐτοῦ, καὶ δὲν ἔπαυε θαυμάζων τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἔζη· ὅλοι τὸν ἐθεώρουν ὡς ἄνδρα ἐλεύθερον ὄντως καὶ ἀπηλλαγμένον ἀπὸ πᾶσαν ταραχὴν, ματαιότητα καὶ δεισιδαιμονίαν· τέλος δὲ ὁ φιλόσοφος Τίμων βεβαιώνει ὅτι τὸν ἐσέβοντο ἐπὶ γῆς ὡς θεόν. Συνέζη δὲ ἡσύχως μὲ τὴν ἀδελφὴν του Φιλίστην μαίαν, καὶ ὑπήγαιεν εἰς τὴν ἀγορὰν πωλῶν στρουθία καὶ χοιρίδια, καὶ ἐσάρονεν ὁ ἴδιος τὴν οἰκίαν του.

Μίαν ἡμέραν ὤρμησε κατεπάνω του ἕνας σκύλος νὰ τὸν δαγκάσῃ· ὁ δὲ Πύρρων τὸν ἐδίωξεν. Ἐπειδὴ δὲ τὸν εἶπέ τις ὅτι τοῦτο ἀντέκειτο εἰς τὰς ἀρχάς του· Ἄχ! ἀπεκρίθη, πόσον εἶναι δύσκολον ν' ἀποσεῖσῃ τις τὰς προλήψεις του, καὶ νὰ ἐκδύσῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὸν ἄνθρωπον! Πρὸς τοῦτο μ' ὅλα ταῦτα χρεωστεῖ ὅσον δύναται νὰ καταγίνεται, καὶ πρὸς τοῦτο νὰ μεταχειρίζεται ὅλας τὰς λογικὰς του δυνάμεις.

Ἄλλοτε ἐνῶ ἐταξίδευε διὰ θαλάσσης, ἠγέρθησαν αἰφνιδίως σφοδροὶ ἄνεμοι· τὸ δὲ πλοῖον εὗρίσκετο εἰς κίνδυνον μέγαν, καὶ οἱ συνταξιδεύοντες εἰς τρόμον ὁμοίως μέγαν· μόνος δὲ ὁ Πύρρων ἔμενε πάντα ἀτάραχος ἐν τῷ μέσῳ τῆς

τριχυμίας. Δεικνύων δὲ εἰς αὐτοὺς χοιρίδιον, τὸ ὁποῖον πλησίον των ἔτρωγε μὲ τέσον θάρρος, ὡς νὰ ἦτον ἐλλιμενισμένον τὸ πλοῖον, τοὺς ἔλεγεν ὅτι εἰ φρόνιμοι ὀφείλου νὰ μιμῶνται τὴν εὐστάθειαν τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ζώου, καὶ νὰ ἦναι γαλήνιοι εἰς πᾶσαν περίστασιν.

Ἐπὶ τινος ἔλκουσ τοῦ Πύρρωνος ἠναγκάσθη ἐκεῖνος ὅστις τὸν ἐθεράπευε νὰ κάμη σφοδρώτατας χειρουργικὰς ἐργασίας, διότι τοῦ ἔκοψε καὶ τοῦ ἔκαυσε τὰς σάρκας. Ὁ Πύρρων ὅμως δὲν ἔδειξε παντελῶς ὅτι ἠσθάνετο τὸν παραμικρὸν πόνον, οὐδὲ συνέστειλε καὶ τὰ ὀφρύδια. Ὁ φιλόσοφος οὕτως ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ἀνώτερος τῆς ἐντελείας βαθμὸς, ὅπου τίς δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, εἶναι νὰ ἐγκρατεύεται ἀπὸ τοῦ ν' ἀποφασίζῃ. Οἱ μαθηταὶ τοῦ ἦσαν μ' αὐτὸν σύμφωνοι μέχρι τινός, ὅτι δηλαδὴ δὲν γνωρίζομεν τίποτε βέβαιον. Πλὴν ἄλλοι ἐζητοῦσαν τὴν ἀλήθειαν μ' ἐλπίδα νὰ τὴν εὗρουν, καὶ ἄλλοι ἀπηλπίζοντο νὰ εἰμπορέσουν ποτὲ νὰ ἐπιτύχουν. Ἄλλοι ἐνόμιζον ὅτι δύνανται νὰ καταφάσκουν εἰς ἓνα μόνον πρᾶγμα· τοῦτο δὲ εἶναι ἔλεγον, ὅτι ἤξευραν βέβαια ὅτι δὲν ἤξευραν τίποτε· οἱ δὲ ἄλλοι ἠγνόουν καὶ ἂν δὲν ἤξευραν τίποτε. Πολλὰ ἀπὸ ταύτας τὰς γνώμας ἦσαν ἐν χρήσει πρὸ τοῦ Πύρρωνος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἕως τότε κανεὶς δὲν ἐπηγγέλη νὰ διστάζῃ ἀπολύτως περὶ παντὸς πράγματος, διὰ τοῦτο ὁ Πύρρων ἐλογίσθη ὡς αὐτουργὸς καὶ ἀρχηγὸς ὄλων τῶν Σκεπτικῶν.

Τὸ ἐκκρεμὲς τῆς κρίσεως τοῦ φιλοσόφου τούτου προῆλθεν, ἐκ τοῦ ὅτι δὲν γνωρίζομεν τὰ πράγματα, εἰμὴ ἐκ τῆς σχέσεως τὴν ὁποίαν ἔχουν πρὸς ἄλληλα. Τῆς ἰτέας τὰ φύλλα, παρ. χάρ. φαίνονται γλυκέα μὲν εἰς τὰς αἰγας, πικρὰ δὲ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ κώνειον παχύνει τοὺς ὄρτυγας καὶ θάτ

νατόνει τούς ανθρώπους. Δημοφῶν, ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐφλογίζετο εἰς τὴν σκιάν, κ' ἐπάγονεν εἰς τὸν ἥλιον. Ἄνδρων ὁ Ἀργεῖος διήρχετο τὰς ἄμμους τῆς Λιβύης χωρὶς νὰ λάβῃ ἀνάγκην νὰ πίῃ.

Τὸ δίκαιον εἰς ἓνα τόπον εἶναι ἀδίκον εἰς ἄλλον, καθὼς ὅ, τι εἰς τινὰ ἔθνη εἶναι ἀρετὴ, εἰς ἄλλα εἶναι κακία. Εἰς τοὺς Πέρσας, οἱ πατέρες ὑπανδρεύονται τὰς θυγατέρας των· εἰς δὲ τοὺς Ἕλληνας τοῦτο εἶναι ἀποτρόπαιον ἔγκλημα. Εἰς τοὺς Μιασσαγέτας αἱ γυναῖκες εἶναι κοιναί, καὶ ἄλλα ἔθνη φρίττουσι διὰ τοιαύτην συνήθειαν. Τὸ κλέπτειν εἰς τοὺς Κιλικίους εἶναι ἀξιότης, καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ὁ κλέπτης τιμωρεῖται. Ὁ Ἀρίστιππος φρονεῖ ἄλλως περὶ ἡδονῆς, ἄλλως ὁ Ἀντισθένης, καὶ ἄλλως ὁ Ἐπίκουρος. Τινὲς πιστεύουσι τὴν πρόνοιαν· ἄλλοι τὴν ἀρνοῦνται. Οἱ Αἰγύπτιοι θάπτουσι τοὺς νεκροὺς των· οἱ Ἰνδοὶ τοὺς καίουσι, καὶ οἱ Πέρσες τοὺς ῥίπτουσι εἰς λίμνας. Τὸ φαινόμενον εἰς τὸν ἥλιον ὅτι ἔχει χρῶμα τοιοῦτον, εἰς τὴν σελήνην φαίνεται ἄλλοιον, καὶ ἄλλοιον εἰς τὸν λύχνον. Τῆς περιστερᾶς ὁ λαιμὸς φαίνεται διάφορα ἔχων χρῶματα κατὰ τὰ διάφορα μέρη, ὅθεν θεωρεῖται. Ὁ οἶνος μετρίως μὲν πινόμενος ἐνδυναμῶναι τὴν καρδίαν, ὑπερμέτρως δὲ ταράττει τὰς αἰσθήσεις καὶ φέρει παραφροσύνην. Τὸ κείμενον εἰς τὰ δεξιὰ τινός, κεῖται ἀριστερόθεν ἄλλου. Ἡ Ἑλλὰς ἀνατολικὴ οὖσα ὡς πρὸς τὴν Ἰταλίαν, εἶναι δυτικὴ πρὸς τὴν Περσίαν. Ὅ, τι εἰς τινὰ μέρη λογίζεται θαῦμα, εἶναι εἰς ἄλλα πρᾶγμα κοινότατον. Ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος εἶναι πατὴρ πρὸς τινὰς, καὶ ἀδελφός πρὸς ἄλλους. Ἡ ἀπαντωμένη τέλος εἰς πάντα ἐναντιότης ἔκαμε τὸν Πύρρωνα καὶ τοὺς μαθητάς του νὰ μὴ προσδιορίζουν ποτὲ τί καθότι ἐνόμιζον ὅτι δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον, τὸ ὁποῖον ἀπολύτως γνωρίζομεν ἀπ' ἐαυτοῦ, χωρὶς νὰ ἀναγκαζώμεθα νὰ

παραβάλλωμεν, διὰ τὰ εἰπωμεν τὴν σχέσιν τὴν ὁποίαν ἔχει μετ' ἄλλο. Μὴ γνωρίζοντες δὲ μηδεμίαν ἀλήθειαν, ἀπέβαλλον πᾶσαν ἀπόδειξιν· ἐπειδὴ, ἔλεγον, πᾶσα ἀπόδειξις πρέπει νὰ θεμελιουῖται ἐπὶ τινος δήλου καὶ σαφοῦς, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἔχη ἀνάγκηνδείξεως· ἀλλ' εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει τί φύσει τοιαύτης· διότι ἂν τὰ πράγματα μᾶς ἐφαίνοντο σαφῆ, ἠθέλαμεν πάντοτε εἶσθαι ὑπόχρεοι νὰ δεικνύωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ λόγου, διὰ τὸν ὁποῖον τὰ νομίζομεν τοιαῦτα.

Ὁ Πύρρων, μετὰ τὸν Ὀμῆρον, ἐπαρωμοίαζεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀνθρώπους μετὰ δένδρων φύλλα, τὰ ὁποῖα διαδέχονται ἀδιακόπως τὸ ἓν τὸ ἄλλο, καὶ τῶν ὁποίων τὰ νέα λαμβάνουν τὸν τόπον τῶν παλαιῶν τὰ ὁποῖα πίπτουν. Ἐζησε πάντοτε εἰς μεγάλην ὑπόληψιν ἀφ' οὗ καιροῦ ἐγνωρίσθη, καὶ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἐπέκεινα τῶν ἐννεήκοντα ἐτῶν.

ΒΙΩΝ

Ἐτάθη μαθητὴς τοῦ Θεοφράστου, διαδόχου τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὴν περιπατητικὴν σχολὴν, περὶ τὴν 114 Ολυμπιάδα (π.Χ. 325).

Ο φιλόσοφος Βίων ἐσπούδασε πολὺν καιρὸν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Ἐδυσσαρεστήθη ὅμως ἀπὸ τὴν σχολὴν ταύτην· ἐπερίπαιζεν ὅσα ἐκεῖ εὑρίσκοντο ἀγάλματα, καὶ καθημερινῶς ταῦτα ἐγίνοντο εἰς αὐτὸν ἀφορμὴ χλευασμῶν. Τὴν παρήτησέ τέλος ὅλως δι' ὄλου. Ἔλαβε τρίβωνα, ράβδον καὶ πήραν, καὶ ἐνηγκαλίσθη τὴν αἵρεσιν τῶν κυνικῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὴν εὑρισκέτι τὸ ὁποῖον δὲν τὸν εὐηρέσκει, τὴν ἐσυγκέρασε παραμιγνύων πολλὰς διδασκαλίας τοῦ Θεοδώρου, μαθητοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Ἀριστίππου εἰς τῶν Κυρηναϊκῶν τὴν σχολὴν. Τελευταῖον ἐσπούδασε σιμὰ τοῦ Θεοφράστου διαδόχου τοῦ Ἀριστοτέλους.

Εἶχε δὲ πνεῦμα ὀξύτατον· ἦτον ἄριστος διαλεκτικός· ἐπρώτευσεν εἰς τὴν ποιητικὴν καὶ μουσικὴν, κ' ἐπέδιδε μάλιστα εἰς τὴν γεωμετρίαν. Ἠγάπα δὲ πολὺ τὴν εὐωχίαν καὶ ἔζη ἀσώτως. Δὲν ἐχρόνιζε ποτὲ εἰς κανὲν μέρος, ἀλλ' ἐπεριφέρετο ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν, καὶ παρευρίσκετο εἰς κάθε συμπόσιον, ὅπου ἡ μεγάλη του ἀξιοῦτης ἦτο νὰ κινῆ τὴ συντροφίαν εἰς γέλωτα, καὶ εἰς θαυμασμὸν διὰ τὴν πολυμαθειάν του· ἐπειδὴ δὲ ἦτον εὐάρεστος πολλὰ, καθεὶς εὐχαριστεῖτο νὰ τὸν ἔχη καὶ νὰ τὸν γένη.

Μιθῶν δὲ μίαν ἡμέραν ὅτι τινὲς τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀνέ-
 φεραν μυθώδη τινὰ εἰς τὸν βασιλέα Ἀντίγονον περὶ τῆς
 ἐπιωνειδίστου γεννησεώς του, δὲν ἀπέδειξε τίποτε, οὐδὲ κἄν
 ἐφάνη ἂν τοῦτο τοῦ ἐσυνέβη. Ὁ Ἀντίγονος ἐπρόσταξε νὰ
 τὴν φέρουν ἐμπρὸς του. Ἀφοῦ δ' ἐκεῖνος ἦλθε, στοχαζόμε-
 νος ὁ βασιλεὺς ὅτι ἤθελε τὸν βάλει εἰς ἀπορίαν, τοῦ λέ-
 γει. Εἰπέ με πῶς ὀνομάζεσαι, πόθεν εἶσαι, πόθεν κατά-
 γεσαι καὶ τί ἐπηγγέλλοντο οἱ γονεῖς σου; Ὁ πατήρ μου,
 ἀπεκρίθη χωρὶς ἐκπλήξιν ὁ Βίων, ἦτον ἀπελεύθερος, ἀ-
 λειμμάτων καὶ βρυτύρων πωλητής. Ἦτο δὲ ἀδύνατον νὰ
 γνωρίσω ἂν ποτὲ ἦτον εὔμορφος ἢ ἄσχημος, καθότι τὸ
 πρόσωπόν του ἦτον ὅλον παραμορφωμένον ἀπὸ τοὺς ραβδι-
 σμούς τοῦ κυρίου του. Ἦτο Σκύθης τὸ γένος καὶ κατήγετο
 ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Βορυσθένους. Ἐγνωρίσθη μὲ τὴν μητέ-
 ρα μου εἰς τόπον ἄτιμον, ὅπου τὴν κῆρεν ἐκεῖ ἐώρτασαν
 τὸν γάμον των· τέλος πάντων δὲν ἤξεύρω τί ἐγκλημα ἔπρα-
 ξεν ὁ πατήρ μου κ' ἐπωλήθη μὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παι-
 δία του. Ἐγὼ δὲ ἤμην τότε νεανίσκος εὔμορφος· μὲ ἠγόρα-
 σεν ἕνας ῥήτωρ, ὃς τις ἀποθνήσκων ἀρῆκεν εἰς ἐμὲ ὅλην του
 τὴν περιουσίαν. Ἐσχισα ὁμῶς παρευθὺς τὴν διαθήκην του τὴν
 ἔκαυσα καὶ ἀνεχώρησα εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐνσχολήθην εἰς τὴν
 φιλοσοφίαν. Γνωρίζεις ἤδη τὸ ὄνομά μου, τὴν πατρίδα μου,
 τὴν καταγωγὴν μου, καθὼς κ' ἐμέ. Ἴδου τί ἐδυνήθην νὰ μάθω
 ἐγὼ· ὁ δὲ Περσαῖος καὶ Φιλωνίδης δύνανται πλέον νὰ συνθέ-
 τουν ἐκ τούτου ἱστορίας διὰ νὰ σ' εὐχαριστῶσιν.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Βίων, τίς εἶναι δυστυχέστερος τῶν ἀνθρώ-
 πων· ὁ ἐπιθυμῶν περισσότερον, ἀπεκρίθη, νὰ γείνη εὐτυχὴς
 καὶ νὰ διάγη ζωὴν ἡδεῖαν καὶ ἥσυχον.

Ἐλεγεν ὅτι τὰ γηρατεῖα εἶναι λιμὴν τῶν κακῶν, εἰς
 τὸν ὁποῖον ὅλαι αἱ δυστυχίαι ἐπισωρεύονται· ὅτι δὲν πρὸς

πει τίς ν' ἀριθμῆ τοὺς χρόνους τοῦ παρ' ὧς πρὸς τὴν δόξαν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν εἰς τὸν κόσμον· ὅτι τὸ κάλλος εἶναι ἀγαθὸν ξένον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ ὅτι τὰ πλούτη εἶναι δεσιμὸς τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων, διότι δίχως τούτων τίποτε δὲν γίνεται, ὅσπιν ἐπιδειξιότητα καὶ ἂν ἔχη τίς.

Ἀπαντήσας ποτὲ τινὰ ὃς τις κατέφαγεν ὅλον τοῦ τὸ ἔχειν, τοῦ εἶπεν· ἢ γῆ κατέπιε τὸν Ἀμφιάραον, σὺ δὲ τὴν γῆν.

Δάλας τίς κ' ἐνοχλητικὸς πρὸς τούτοις, τοῦ εἶπεν ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ τὸν παρακαλέσῃ περὶ τινος πράγματος. Κάρνω μ' εὐχαρίστησιν μου ὃ, τι θέλεις, ἀπέκριθη ὁ Βίων, φθάνει νὰ μὲ μηνύσῃς τί ἐπιθυμεῖς, χωρὶς νὰ ἔλθῃς ὁ ἴδιος.

Ἄλλοτε συνεταξείδευε μὲ πολλοὺς κακούργους καὶ τὰ πλοῖον ἐσυλλήφθη ἀπὸ τοὺς πειράτας. Οἱ δὲ κακούργοι ἔλεγον μεταξὺ των· ἐχάθμεν ἂν γνωρισθῶμεν. Κ' ἐγὼ ἔλεγον ὁ Βίων, ἐχάθην ἂν δὲν γνωρισθῶ.

Ἰδὼν ποτε φθονερὸν ὃς τις ἔρχετο πρὸς αὐτὸν σκυθρωπάζων· εἰς σὲ συνέβη δυστυχία, τοῦ εἶπεν, ἢ εἰς ἄλλον εὐτυχία;

Βλέπων φιλάργυρον διαβαίνοντα τοῦ ἔλεγε· δὲν ἔχεις τὴν περιουσίαν σου· ἀλλ' αὐτὴ ἔχει ἐσέ.

Οἱ φιλάργυροι, ἔλεγε, φροντίζουν διὰ τὸ ἔχειν των ὡς τρώντι ἐδικόν των· πλὴν φοβοῦνται νὰ τὸ μεταχειρισθῶσιν ὡς ν' ἀνῆκεν εἰς ἄλλους.

Ἐνόμιζεν ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ μέγιστα κακὰ τὸ νὰ μὴν ἠξεύρῃ τις νὰ ὑποφέρῃ τὸ κακόν.

Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὀνειδίζωμεν τινὰ διὰ τὸ γῆρας του, καθὼς κατάστασιν τὴν ὁποίαν ὅλοι ἐπιθυμοῦν νὰ φθάσουν.

Ὅτι εἶναι καλῆτερον νὰ δίδῃ τις ἀπὸ τὴν περιουσίαν του παρὰ νὰ ἐπιθυμῇ τὴν τοῦ ἄλλου· καθότι μὲ ὀλίγον εἶναι

δυνατὸν νὰ ἦναί τις εὐτυχῆς, ἐνῶ εἶναι πάντοτε δυστυχῆς ὅς τις ἔχει ἐπιθυμίας.

Ὅτι ἐνίοτε ἡ τολμηρία δὲν εἶναι ἀπρεπῆς εἰς τοὺς νέους· οἱ γέροντες ὁμῶς χρεωστοῦν πάντοτε νὰ συμβουλεύωνται τὴν φρόνησιν.

Ὅτι, ἀφοῦ μίαν φορὰν κάμῃ τις φίλους, πρέπει νὰ τοὺς φυλάττῃ ὅποιοι καὶ ἂν ἦναι, μὴ φανῇ ὅτι εἶχομεν κοινωνίαν μὲ κακοὺς, ἢ ὅτι ἀπεσπάρσθημεν ἀπὸ ἀγαθούς.

Εἰδοπρῖει τοὺς φίλους του, τότε νὰ πιστεύωσιν ὅτι ἔκαμαν προόδους εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ὅτε δὲν συνησθάνοντο μᾶλλον τὰς ὕβρεις, παρὰ τοὺς ἐπαίνους.

Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ φρόνησις ὑπερέχει τόσον τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ὅσον ἡ ὄρασις τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων.

Ὅτι ἡ ἀσέβεια εἶναι κακὸς σύντροφος τῆς συνειδήσεως· καθότι εἶναι δυσκολώτατον νὰ ὁμιλῇ ὁ ἄνθρωπος μὲ πολὺ θάρρος ὅταν ἡ συνείδησίς του τὸν ἐλέγχει περὶ τίνος, καὶ νομίζει ὅτι κατ' αὐτοῦ εἶναι θεὸς τις ὠργισμένος.

Ὅτι ὁ δρόμος τοῦ ἄδου εἶναι εὐκολώτατος, ἐπειδὴ πηγαίνει τις μὲ κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὅτι οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ὑψωθῶσιν ἕως εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἀλλ' ἐπροσηλόνοντο εἰς τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις, ὁμοιάζουν τοὺς μνηστῆρας τῆς Πηνελόπης, οἵτινες συνευρίσκοντο μὲ τὰς δούλας τῆς οἰκίας, ἀφοῦ δὲν ἐδύναντο νὰ κερδήσωσι τὴν δέσποιναν.

Μίαν ἡμέραν ὅτε ἦτον εἰς Ῥόδον, ἐπαραιτήρησεν ὅτι ὅσοι Ἀθηναῖοι ἦσαν εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον εἰς ἄλλο δὲν κατεγίνοντο παρὰ εἰς τὴν εὐγλωττίαν καὶ καλλιπέειαν. ἤρχισε δὲ αὐτὸς νὰ διδάσκῃ τὴν φιλοσοφίαν, καὶ πολλοὶ τὸν ὠνειδίζαν ὅτι δὲν ἔκαμνε καθὼς οἱ ἄλλοι. Ἐφερα σιτᾶρι ἀπεκρίθη ὁ Βίων, θέλεις νὰ πωλήσω κριθᾶρι;

Ὄταν ἤκουε περὶ κολάσεως τῶν Δαναίδων, αἱ ὁποῖαι ἤντλουν ἀκαταπαύστως νερὸν εἰς πίθους, χωρὶς πυθμένα, ἔλεγε· περισσότερον, νομίζω, ἤθελαν παραπονεῖσθαι, ἂν ἦσαν ὑπόχρεοι ν' ἄντλῶσιν εἰς ἀγγεῖα χωρὶς τρύπας.

Ἄφου τέλος πάντων ἔζησε τὴν ζωὴν τοῦ ἀτίμως, ἔπεσεν ἀσθενὴς εἰς τὴν Χαλκίδα, καὶ ἦτο πολὺν καιρὸν εἰς ἀδυναμίαν μεγάλην. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο πτωχὸς καὶ δὲν εἶχε κἄν νὰ πληρώσῃ ἀνθρώπους νὰ τὸν ἐπιμελῶνται, ὁ βασιλεὺς Ἀντίγονος τοῦ ἔστειλε δύο δούλους, καὶ τοῦ ἐχάρισε μίαν καθέκλαν διὰ νὰ δύναται νὰ τοῦ ἀκολουθῇ ὅποταν ἤθελε.

Δέγουν ὅτι ὁ Βίων, εἰς καιρὸν τοῦ μαρασμοῦ του, ἐμετανόησεν ὅτι κατεφρόνει τοὺς θεούς. ἐπρόστρεξεν εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὴν ἀξιοθρήνητον ἐκείνην κατὰστασιν, ἐμυρίζετο τὰ κρέατα τῶν εἰς αὐτοὺς προσφερομένων θυμάτων, ἐξωμολογήθη τὰς ἀμαρτίας του καὶ κατήντησε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν γυναικὸς μαγίσσης εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ ἀφέθη· ἐξέτεινε τὰς χεῖράς του καὶ τὸν λαιμόν του, διὰ νὰ ἐπιθέσῃ ἐκείνη τὰς γοητείας της. Ἐπέσεν εἰς δεισιδαιμονίας παραδόξους· ἐστόλισε μὲ δάφνας τὴν θύραν του, καὶ ἦτον ἕτοιμος νὰ κάμῃ κάθε τι διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του. Ὅλα ταῦτα ὅμως ἀπέβησαν ἀνωφελῆ. ὁ ἄθλιος Βίων ἀπέθανε τελευταῖον καταπλακωμένος ἀπὸ δεινά, τὰ ὁποῖα αἱ πρόην ἀκολασίαι του ἐπροξένησαν εἰς αὐτόν.

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ.

Ἐγεννήθη τὸ 3^ετος τῆς 109 Ὀλυμπιάδος (π. Χ. 342) καὶ ἀπέθανε τὸ 2 τῆς 127 (π. Χ. 270) εἰς ἡλικίαν ἐβδομήκοντα δύο ἐτῶν.

Ο **ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ**, ἀπὸ τὸ γένος τῶν Φιλαϊδῶν, ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας, περὶ τὴν 109 Ὀλυμπιάδα. Δεκατετραετῆς δὲ ὢν ἐνησχολήθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν· ἐσπούδασε μερικὸν καιρὸν εἰς τὴν Σάμον πλησίον τοῦ Πλατωνικοῦ Παμφίλου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὴν φιλοσοφίαν μὴν εἰαρεστηθεὶς, ἐβγήκεν ἀπὸ τὸ σχολεῖον, καὶ πλέον ἄλλον διδάσκαλον δὲν ἔλαβε. Λέγουν δὲ ὅτι ἐδίδασκε τὴν γραμματικὴν· δὲν ἤργησεν ὅμως νὰ τὸν δυσαρεστήσῃ καὶ τοῦτο. Καθηδύνατο δὲ παλὺ ἀναγινώσκων τὰ συγγράμματα τοῦ Δημοκρίτου, τὰ ὁποῖα τὸν ἐχρησίμωσαν εἰς τὸ νὰ συντάξῃ τὸ σύστημά του.

Εἰς τριάκοντα δύο ἐτῶν ἡλικίαν ἐδίδαξεν εἰς Μιτυλήνην τὴν φιλοσοφίαν, καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν Λάμψακον. Μετὰ δὲ πέντε χρόνους ἐπέστρψεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου κατέστησε νέαν αἵρεσιν. Ἠγόρασε δὲ ἓνα κῆπον ὠραῖον, τὸν ὁποῖον ἐκαλλιέργει ὁ ἴδιος, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐσύστησε τὴν σχολὴν του, καὶ διῆγε ζωὴν ἐλαφρὰν καὶ εὐφρόσυγον ὁμοῦ μὲ τοὺς μαθητάς του, τοὺς ὁποίους ἐδίδασκεν ἐργαζόμενος ἢ περιπατῶν, καὶ ὑπεχρέονε νὰ μανθάνουν ἀπὸ στήθους ὅσα τοὺς ἐδίδασκεν. Ἀπ' ὅλα τῆς Ἑλλάδος τὰ μέρη ἤρχοντο νὰ τὸν ἀκούωσι καὶ νὰ τὸν βλέπωσιν εἰς τὴν μοναξίαν του.

Ἐμεταχειρίζετο δὲ μεγάλην εὐκρίνειαν καὶ μεγάλην ψυχῆς καθαρότητα. Ἦτον ἰλαρὸς καὶ εὐπροσήγορος εἰς ὅλους. Εἶχε τόσην ἀγάπην πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ φίλους του, ὥστε ἦτον ὅλως εἰς αὐτοὺς ἀφιερωμένος καὶ τοὺς ἔδιδεν ὅ,τι καὶ ἂν εἶχεν. Ἐπρόστασσε δὲ ῥητῶς τοὺς μαθητάς του νὰ ἔχουν πρὸς τοὺς δούλους των συμπάθειαν· αὐτὸς δὲ ἐφέρτε πρὸς τοὺς ἐδίκους του μὲ φιλανθρωπίαν ἀξιοθαύμαστον. τοὺς ἐπέτρεπε νὰ σπουδάζουν, κ' ἐφρόντιζε νὰ τοὺς ἐκπαιδεύῃ ὁ ἴδιος ὡς καθαυτὸ μαθητάς του.

Ἐτρέφετο δὲ πάντοτε μὲ ψυχὴ καὶ νερόν, μὲ καρπούς καὶ λαχανικά, τὰ ὅποια ἐγίνοντο εἰς τὸν κῆπόν του. ἔλεγε δὲ ἐνίοτε εἰς τοὺς ἀνθρώπους του· φέρετέ με ὀλίγον γάλα καὶ τυρὶ διὰ νὰ φάγω ὅταν θέλω πολυτελέστερον· ἰδοὺ λέγει ὁ Διογένης Λαέρτιος, πῶς ἔζη ἐκεῖνος, τὸν ὅποιον ἐκήρυξαν ὡς τρυφηλόν. Ὁ δὲ Κικέρων εἰς τὰς Τουσκουλανίας του συζητήσεις φωνάζει. Πόσον ὁ Ἐπίκουρος ἤρκειτο μὲ ὀλίγον!

Οἱ μαθηταὶ του ἐμιμοῦντο τὴν λιτότητα καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς τοῦ διδασκάλου των, ἐπειδὴ ἔζων ἀπὸ μόνον χόρτα καὶ γαλακτικά, ὅχι πλέον παρ' αὐτόν. Τινὲς ἔπιναν ὀλίγον οἶνον, οἱ δὲ λοιποὶ ἄλλο παρὰ νερόν δὲν ἔπιναν ποτέ. Δὲν ἤθελε δὲ οἱ μαθηταὶ του νὰ ἔχουν κοινὸν βαλάντιον ὡς οἱ τοῦ Πυθαγόρου, διότι, ἔλεγε, τοῦτο εἶναι μᾶλλον σημεῖον δυσπιστίας τὴν ὅποιαν ὁ ἕνας εἶχε πρὸς τὸν ἄλλον, παρὰ ἐντελής ἔνωσης.

Ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ὑπάρχει εὐγενέστερον ἄλλο παρὰ τὴν ἐνασχόλησιν εἰς τὴν φιλοσοφίαν· ὅτι οἱ μὲν νέοι δὲν δύνανται ν' ἀρχίσουν πολλὰ ἐνωρὶς νὰ φιλοσοφῶσιν, οἱ δὲ γέροντες δὲν πρέπει ποτὲ ν' ἀπαυδῶσιν, ἐπειδὴ σκοπὸς ἐνὸς ἐκάστου εἶναι νὰ ζήσῃ εὐτυχῆς, καὶ πρὸς τοῦτο ὠφείλουσιν ὅλοι νὰ τείνουσιν.

Ἡ εὐδαιμονία, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλοῦν οἱ φιλόσοφοι, εἶν' εὐδαιμονία φυσική, ἥγουν κατάστασις εὐτυχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν δύναται νὰ φθάσῃ τις εἰς τοῦτον τὸν κόσμον διὰ τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως. Ὁ δὲ Ἐπίκουρος λέγει ὅτι συνίσταται, ὄχι εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς, ἀλλ' εἰς τοῦ πνεύματος τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν υἰείαν τοῦ σώματος. Περὶ τοῦ ἀκροτάτου ἀγαθοῦ ἄλλην ἰδέαν δὲν εἶχε, παρὰ τὸ νὰ κατέχη τις ἐνταυτῷ τὰ δύο ταῦτα.

Ἐδίδασκεν ὅτι τὸ μόνον μέσον νὰ κατασταθῇ εὐτυχῆς ἡ ζωὴ εἶναι ἡ ἀρετὴ, καθότι ἄλλο ἡδύτερον δὲν ὑπάρχει παρὰ τὸ νὰ διάγῃ τις σώφρονα βίον, νὰ ἐκολουθῇ τῆς τιμιότητος τοὺς κανόνας, νὰ ᾔηκῃ ἀμεμπτος, ἀνέγκλητος, ἐπωφελῆς ὅσον τὸ δυνατόν καὶ ὄχι ποτὲ βλαπτικὸς, καὶ τέλος νὰ φυλάττῃ ἀπαρασαλεύτως τῆς ζωῆς τὰ καθήκοντα. Ἐξάγει δὲ ἐκ τούτου ὅτι παρὰ τοὺς τιμίους εὐδαίμονες ἄλλοι δὲν δύνανται νὰ ᾔηαι, καὶ ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ τὴν ζωὴν τὴν εὐφρόσυνον.

Δὲν ἔπαυε νὰ ἐπαινῇ τὴν ὀλιγοσιτίαν καὶ ἐγκράτειαν, καθὸ θαυμασίως συμβάλλοντα εἰς τὸ νὰ καταστήσουν τὸ πνεῦμα γαλήνιον, νὰ διατηροῦν τὴν υἰείαν τοῦ σώματος καὶ νὰ τὴν ἐπανορθώσουν ἀδυνατήσασαν. Πρέπει, ἔλεγε, νὰ συνιθίζωμεν εἰς τὴν ὀλιγάρκειαν. Ἴδου τὰ μεγαλήτερα πλούτη ὅσα τις δύναται ν' ἀποκτήσῃ. Παρεκτὸς ὅτι καὶ τὰ εὐτελέστερα ἐδέσματα εὐφραίνουσι τόσον ὅταν ᾔηαι τις πεινασμένος, ὅσον καὶ αὐτὰ τὰ πολυτελέστερα, ἔχει καὶ καλῶς ὁ μὲ ἀπλότητα ζῶν· ὁ νοῦς του δὲν ἰλιγγιᾷ, τὸ πνεῦμά του εἶναι ἐλεύθερον, καὶ ἡδύνηται πάντοτε νὰ ἐνασχολῆται εἰς γνώρισιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς αἰτίας, διὰ τὴν ὁποίαν εἰς ὅλας μας τὰς πράξεις προτιμῶμεν ἕν ἀντὶ ἄλλου.

Τέλος πάντων, τὰ συμπόσια γινόμεν' ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν

ρὸν εἶναι πολὺ πλεον εὐχάριστα, καὶ διατίθεται τις εἰς τὸ
 νὰ ὑποφέρῃ γενναιότερον τῆς τύχης τὰς μεταβολὰς ὁπόταν
 ἤξεύρει ἀπλῶς ν' ἀρκῆται εἰς τὸ ὀλίγον τὸ ὁποῖον ἡ φύσις
 ἀπαιτεῖ. παρ' ὅταν ᾖναι συνειθισμένος νὰ ζῆ εἰς τὰς ἡδυ-
 παθείας καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν.

Δὲν ἤθελεν εἰμπορέσει τις, προσθέτει, ν' ἀποφύγῃ μὲ
 πολλὴν προσοχὴν τὰς ἀσωτείας, αἱ ἵποια διαφθείρουν τὸ σῶ-
 μα καὶ ρίπτουν εἰς κτηνωδίαν τὸ πνεῦμα· καὶ μολονότι
 πᾶσα ἡδονὴ εἶναι ἀγαθὴν καθ' ἑαυτὸ ἐπιθυμητὸν, ὀφείλει
 μολοντοῦτο ν' ἀπέχη τις, ὅταν τὰ συνοδεύοντα αὐτὴν
 κακὰ ὑπερβαίνουν τὴν προξενουμένην ἐξ αὐτῆς εὐχαρίστη-
 σιν· καθὼς πάλιν εἶναι συμφέρον νὰ ὑποφέρωμεν κακόν τι τὸ
 ὀπτιῶν βεβαίως θέλει ἀνταμειφθῆ ἀπὸ ἀγαθὸν σημαντικώ-
 τερον τοῦ κακοῦ τὸ ὁποῖον ἀναγκαζόμεθα νὰ ὑποφέρωμεν.

Ἐνόμιζε, παρὰ τὴν γνώμην τῶν Κυρηναϊκῶν, ὅτι ἡ ἡρε-
 μία εἶν' ἐνδελεχῆς ἡδονὴ, καὶ ὅτι τοῦ πνεύματος αἱ ἡδοναὶ
 εἶναι πλεον αἰσθαντικαὶ παρὰ τὰς τοῦ σώματος· καθότι,
 ἔλεγε, τὸ σῶμα αἰσθάνεται μόνον τὴν ἐνεστῶσαν ἀλγηδόνα,
 ἐνῶ τὸ πνεῦμα παρεκτὸς τῶν παρόντων δεινῶν αἰσθάνετ'
 εἰσέτι καὶ τὰ παρελθόντα καὶ τὰ μέλλοντα.

Ὁ Ἐπίκουρος δοξάζει ὕλικὴν τὴν ψυχὴν, ὡς κινουσαν τὸ
 σῶμα, ὅτι μετέχει ἀπὸ τὰς τέρψεις αὐτοῦ καθὼς καὶ ἀπὸ
 τὰς δεινοπαθείας, ὅτι μᾶς ἐξυπνεῖ μὲ ὄρμην ὁπόταν πολυ-
 κοιμώμεθα, καὶ ὅτι τέλος φέρει ἀλλοίωσιν τοῦ χρώματός
 μας, κατὰ τὰς διαφόρους κινήσεις της. Βεβαιώνει δὲ ὅτι δὲν
 ἤθελεν εἰμπορέσει νὰ ἔχη ποτὲ κάμμίαν σχέσιν μ' αὐτὸ ἐὰν
 δὲν ᾖτον ὕλική.

Ἐνόησεν ὅτι ἡ ψυχὴ ἄλλο δὲν εἶναι εἰμὴ λεπτοτάτης
 ὕλης ὕφασμα διαχυμένης καθ' ὅλον τὸ σῶμα, τοῦ ὁποῖου
 μέρος εἶναι καὶ αὐτὴ, ὡς καὶ ὁ ποῦς, ἡ χεὶρ, ἡ κεφαλὴ. Ἐκ

τούτου δὲ ἐσυμπέραινεν ὅτι χάνεται μὲ τὸν θάνατον διασ-
κεδαζομένη ὡς καπνός· ὅτι δεν μένει καμμία αἰσθησις εἰς
αὐτήν, καθὼς οὐδ' εἰς τὸ σῶμα, καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ θάνα-
τος δὲν εἶναι φόβου ἄξιος, καθότι κακὸν δὲν εἶναι· διότι
τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὑπόσταται εἰς τὴν αἰσθησιν. Ἐπειδὴ
δὲ ὁ θάνατος εἶναι πάσης αἰσθήσεως στέρησις, δὲν ἀναρέ-
ρεται ἄρα εἰς ἡμᾶς κατ' οὐδένα τρόπον· καθότι δὲν ἔχομεν
τί κοινὸν μὲ αὐτόν, καὶ ὅταν ἡμεῖς ἡμεθευ, αὐτὸς δὲν ὑπάρ-
χει· ὅταν δὲ αὐτὸς ἴναι ἡμεῖς δὲν ὑπάρχομεν· ὅτι, κατὰ
ἀλήθειαν, ὁπόταν τις εὐρίσκεται εἰς τὸν κόσμον, εἶναι φυ-
σικώτατον τὸ νὰ θέλῃ νὰ μένη εἰς αὐτόν ἐνότῳ εὐρίσκει
ἡδονήν· δὲν πρέπει ὅμως νὰ λαμβάνῃ περισσοτέραν δυσ-
κολίαν νὰ ἐξελεῖται ἐκεῖθεν, ἀφ' ἔστιν ἔχομεν συνήθως νὰ ση-
κωθῶμεν ἀπὸ τὴν τράπεζαν ἀφοῦ καλῶς φάγωμεν.

Ἐλεγεν ὅτι πολλὰ ὀλίγοι ἄνθρωποι γιγνώσκουσι νὰ ὠφελῶν-
ται ἀπὸ τὴν ζωὴν. Ὅτι ὅλοι καταφρονοῦν τὴν παροῦσαν
κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται, θέλοντες ἕκαστος
νὰ ζήσωσιν εὐτυχέστεροι εἰς τὸ μέλλον· πρὶν ὅμως ἐκτελέ-
σουν τοὺς σκοπούς των, ὁ θάνατος τοὺς κατέλαβε, καὶ ἰδοὺ
τί καταστάνει τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων τοσοῦτον δυστυ-
χῆ. Ὅθεν προσιωδέστερον ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ νὰ χαίρῃ τις
τὸ παρὸν, χωρὶς νὰ φροντίζῃ περὶ τοῦ μέλλοντος· ὅτι δὲν
πρέπει νὰ ἐκτιμᾶται τοῦ βίου ἢ εὐδαιμονία ἐκ τῆς πληθί-
ος τῶν χρόνων τοὺς ὁποίους ζῶμεν ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ἂν μόνον
ἐκ τῶν ἡδονῶν, τὰς ὁποίας εἰς αὐτὴν ὄντες γευόμεθα. Ζωὴ
ὀλιγοχρόνιος καὶ εὐφρόσυνος, εἶναι πολὺ πλέον ἐπιθυμητὴ
ἀπὸ τὴν μακρὰν καὶ ταλαιπωρημένην. Εἰς τὰ δειπνα ζη-
τεῖται ἡ ἀβρότης καὶ ὄχι μεγάλη ἐρωμάτων ἀφθονία κακῶς
κατεσκευασμένων. Ἄν δὲ στοχαζώμεθα ὅτι μετὰ θάνατον
θέλωμεν στερηθῆθαι διὰ πάντα ὅλων τῆς ζωῆς τῶν πλεονεκτη-

μάτων· πρέπει ὁμως νὰ θεωρῶμεν ὅτι ποτὲ δὲν θέλομεν λάβει περισσοτέραν ἐπιθυμίαν νὰ ἔχωμεν αὐτὰ, ἀφ' ὅσων καὶ πρὶν γεννηθῶμεν δὲν εἶχαμεν.

Εἶναι, ἔλεγε, μεγάλη μικροψυχία νὰ φοβώμεθα δι' ὅσα λέγουν περὶ ἄδου· ὅτι αἱ κολλάσεις τοῦ Τραντάλου Σισύφου, Τιτυοῦ καὶ τῶν Δαναῶνων, εἶναι μῦθοι, τοὺς ὁποίους ἐπλασαν πρὸς εὐχαρίστησιν διὰ νὰ δείξουν τὰς ταραχὰς καὶ τὰ πάθη ἀπὸ τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι βασανίζονται εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, καὶ ὅτι τέλος πάντων πρέπει ν' ἀποβάλλῃ τις τὰς τοιαύτας φρίκας, αἵτινες ἄλλο δὲν κάμνουν παρὰ νὰ ταράττουν τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εὐφροσύνην τοῦ βίου.

Ἡ ἐλευθερία, κατ' αὐτὸν, συνίσταται εἰς τὴν παντελῆ ἀδιαφορίαν. Ἀπορρίπτει δὲ τὴν εἰμαρμένην, καὶ δισχυρίζεται ὅτι ἡ τύχη τοῦ μνηστεῖν εἶναι λῆρος, ἐπεὶ εἶναι ἀδύνατον εἰς πᾶν ὄν νὰ γνωρίζῃ τὰ μέλλοντα ὅταν κρέμανται ἀπὸ τὴν φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι ταῦτα δὲν ἔχουν διόλου ἀνακαίρας αἰτίας.

Ὁ Ἐπίκουρος ὠμίλει πάντοτε μεγαλοπρεπῶς περὶ τῆς θεότητος· ἤθελε δὲ περὶ αὐτῆς νὰ ἔχωμεν φρονήματα μέγιστα. Ἀπηγόρευε ῥητῶς ν' ἀποδίδωμεν εἰς αὐτὴν πράγματα ἀνάξια τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ὑπερτάτης μακχυριότητος.

Ὁ ἀπεβῆς, ἔλεγε, δὲν εἶναι ὅς τις ἀποβάλλει τοὺς θεοὺς ὅσους λατρεύει ὁ λαός· ἀλλ' ὁ ἀποδίδων εἰς τοὺς θεοὺς τὰς ἀποδιδόμενας εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὸν λαὸν ἀτοπίας.

Ἐνόησεν ὅτι πρέπουσιν εἰς τὴν θεότητα αἱ λατρεῖαι μὲν διὰ τὸ ἔξῃον τῆς φύσεώς της καὶ ὅτι μόνον διὰ τοῦτο χρειαστοῦμεν νὰ τὰς ἀποδίδωμεν εἰς αὐτὴν, καὶ ὅχι φοβούμεναι τὰς τιμωρίας της, ἢ μὲ σκοτὸν συ φέροντος. Ἐμέμμετο δὲ τὰς δεισιδαιμονίας διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀπατῶσι τὸν λαόν, καὶ αἱ ὁποῖαι γίνονται πολλάκις ἀφορμὴ μεγίστων ἐγκλημάτων.

Ἡ θρησκεία εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη δὲν ἐξαιροῦσε τοὺς θεοὺς ἀπὸ κήρυξιαν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν· Οὗτος ὁμοίως τοὺς ἐθεώρει ὡς ὄλβια ὄντα, τῶν ὁποίων ἡ διαμονὴ ἦτον εἰς τόπους τερπνοὺς, ὅπου ἀνεμοὶ, βροχαί, χιόνες ἦσαν παντάπασιν ἄγνωστα, καὶ ὅπου ἦσαν περικυκλωμένοι ἀπὸ εὐδίου ἀέρα καὶ λαμπρότατον φῶς, καὶ ἀκαταπαύστως ἐνασχολημένοι πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς εὐδαιμονίας των.

Ἀπεμάκρυνε δὲ ἀπ' αὐτοὺς πᾶν ὅ,τι συνήθως μᾶς ἐνοχλεῖ. Τοὺς ἐνόμιζεν ἀσχέτους μὲ ἡμᾶς εἰς τὴν εὐτυχίαν των, ἀνικάνους νὰ ἐγγιχθῶσιν ἀπὸ τὰς καλὰς ἢ κακὰς μας πράξεις. Ἐνόμιζεν ὅτι ἂν ἐλάβανον φροντίδα περὶ τῶν ἀνθρώπων, ἢ ἐπέμβαιναν εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ κόσμου, τοῦτο ἤθελε ταραξεί τὴν εὐδαιμονίαν των.

Ἐσύναγε δὲ ἐκ τούτου ὅτι αἱ προσευχαί, θυσίαι καὶ ἐπικλήσεις εἶναι διήλου ἀνωφελεῖς, καθότι δὲν εἶναι οὐδεμιᾶς χάριτες. Ἐλπίς νὰ προστρέχωμεν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ νὰ προσπίπτωμεν εἰς τοὺς βωμοὺς καθ' ὅλας τὰς συμβαινούσας εἰς ἡμᾶς συμφορὰς, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ βλέπωμεν πάντα μὲ ἀταραξίαν καὶ χωρὶς ἐκπληξιν.

Προσθέτει δὲ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν συνέλαβε δυνάμει τοῦ λογικοῦ τὴν περὶ τῶν θεῶν ἰδέαν. Ὁ δὲ φόβος, τὸν ὁποῖον ἔχουν ὅλοι δι' αὐτὰ τὰ γαλήνια ὄντα, δὲν προέρχεται, εἰμὴ ἀπὸ τὰ ὑπερμεγέθη φάσματα, τὰ ὁποῖά τις φαντάζεται ὅτι βλέπει ὄνειρευόμενος. Φαίνεται ὅτι τὰ φάσματα ταῦτα μᾶς φοβερίζουσι μὲ ὕψος καὶ ἔπαρσιν ἀνήκοντα εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς ἦθος των· τὰ βλέπει τις ὅτι κάμνουν, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἔργα ἐκπληκτικὰ· ἐπειδὴ δὲ τὰ φαντάσματα ταῦτα ἐπανέρχονται εἰς κάθε καιρὸν, καὶ ὑπάρχουσι θαυμάσια πράγματα τῶν ὁποίων φαίνονται ἄγνωστοι αἱ αἰτίαι, ὅπου εἰ ἀμαθεῖς θεωροῦν τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τοὺς

ἀστέρας καὶ τὴν τακτικὴν αὐτῶν κίνησιν, φαντάζονται παρευθὺς ὅτι τὰ νυκτερινὰ ταῦτα φάσματα εἶναι ὄντα αἰώνια καὶ παντοδύναμα. Τὰ θέτουν δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στερεώματος, ἀπόπῳ βλέπουν ἐρχομένην τὴν βροντὴν, τὰς ἀστραπάς, τὴν χάλαιαν, τὴν βροχὴν, καὶ τὴν χιόνα· τὰ νομίζουν προσταίας εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς βαυμκσίας ταύτης μηχανῆς τῷ κέσμου, καὶ ἀποδίδουν γενικῶς εἰς αὐτὰ ὅλα ἐκεῖνα τῶν ὁποίων δὲν γνωρίζουν τὰς αἰτίας. Ἐκ τούτου, καθὼς δισχυρίζεται προῆλθεν ἡ πληθὺς τῶν βωμῶν τοὺς ὁποίους βλέπομεν καθ' ὅλον τὸν κόσμον, καὶ νομίζει ὅτι ἡ πρὸς τοὺς θεοὺς λατρεῖα ἄλλην ἀρχὴν δὲν ἔχει παρά τοὺς ματαίους ἐκείνους τρόμους.

Ὁ Λουκρέτιος (Lucretius) εἰς τὸ περὶ φρονήματος Ἐπικούρου ὁμιλῶν περὶ τῶν χριέντων ἐκείνων χώρων, τῆς διατριβῆς τῶν θεῶν, λέγει ὅτι δὲν πρέπει νὰ στοχασθῶμεν αὐτοὺς ἔχοντες σχέσιν τινὰ μὲ τὰ παλάτια τὰ ὁποῖα γνωρίζομεν εἰς τὸν κόσμον ὅτι ἐπειδὴ οἱ θεοὶ εἶναι ὕλης τοσοῦτον λεπτῆς, ὥστε μᾶς εἶναι ἀνεπαίσθητοι, καὶ μόλις δυνάμεθα νὰ τοὺς θεωρήσωμεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ νοῦς, εἰν' ἐπιναγκες οἱ τόποι ἐκεῖνοι νὰ ἦναι ἀνάλογοι μὲ τὴν λεπτότητα τῆς φύσεως τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα κατοικοῦν ἐπ' αὐτῶν.

Ὅλοι οἱ φιλόσοφοι ὁμορῶνως δισχυρίζονται ὅτι, κατὰ τὸν κοινὸν δρόμον τῆς φύσεως, τίποτε δὲν γίνεται ἐκ τοῦ μηδενὸς οὐδὲ καταντᾷ εἰς τὸ μηδέν· ἡ δὲ πεῖρα μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι τὰ σώματα γίνονται ἀπὸ τὰ λείψανα τῶν ἄλλων, καὶ ἐπομένως ἔχουν ἓνα κοινὸν ὑποκείμενον· τούτο δὲ εἶναι τὸ ὀνομαζόμενον πρώτη ὕλη.

Πολλὰ γινώμαι δίδονται περὶ τοῦ τί ἐστὶν ἡ πρώτη αὕτη ὕλη· Ὁ Ἐπίκουρος νομίζει ὅτι πρώτη ὕλη εἶναι τὰ ἄτομα, ἢ γουν σωμάτια ἀμερῆ, ἐξ' ὧν, βεβαιώνει ὅτι τὰ πάντα συντίθενται.

Παρεκτός τῶν ἀτόμων, παραδέχεται ἀκόμη ἄλλην τινα ἀρχήν, τὸ κενόν· δὲν τὸ θεωρεῖ ὅμως ὡς ἀρχὴν συνθετικὴν τῶν σωμάτων, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν κίνησιν· ἐπειδὴ, λέγει· ἐὰν δὲν ὑπῆρχον μικρὰ κενὰ διαχυμένα καθ' ὅλην τὴν φύσιν τίποτε δὲν ἤθελε κινεῖσθαι. Ὅτιος τῆς ὕλης ὁ ὄγκος ἤθελε μένει διὰ παντός συνενωμένος καὶ συσφιγμένος ὁμοῦ ὡς πέτρα, καὶ κατὰ συνέπειαν, δὲν ἤθελε ποτὲ τίποτε παράξει εἰς ἑαυτήν.

Δις ἄρα ἔστι δὲ ὅτι τὰ ἄτομα ταῦτα ὑπῆρχον πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μορφώσεων τῶν εἶναι ἀκτασίητος, μολοντί πεπερατμένος· ὑπὸ δὲ πᾶσαν διάρρηξιν μόρφωσιν εὐρίσκεται ἀπειρία ἀτόμων. Ενόμιζεν ὅτι αὐτὸ τὸ βῆρος τῶν εἶναι τὸ ποιητικὸν αἷτιον τῆς κινήσεώς τῶν· ὅτι συγκρούμενα τὸ ἓν μὲ τὸ ἄλλο συμπλέκονται πολλάκις, καὶ οἱ διάφοροι τρόποι κατὰ τοὺς ὀπίλους συντάττονται γεννῶσι τὰ διάφορα ἔργα τὸ ποῖα βλέπομεν εἰς τὴν φύσιν, χωρὶς κανέν ἐκ τῶν ἔργων τούτων νὰ χρεωστῆ τὸ εἶναι του εἰς ἄλλην δύναμιν παρὰ τὴν τύχην, ἥτις ἔκμαε νὰ συμμιχθῶσι πλῆθος τι ἀτόμων εἰς σχῆμα τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον. Ἐπικρωμοιάζει δὲ τὰ ἄτομα μὲ τοῦ ἀλφάβητου τὰ γράμματα, τὰ ὅποια κατὰ τοὺς διαφόρους τρόπους μὲ τοὺς ὀπίλους συντάττονται, σχηματίζουσι καὶ διαφόρους λέξεις, καθὼς π. χ. ΑΡΧΩ ΧΩΡΑ, εἶναι λέξεις πάντῃ ὁμοίαι, μολοντί ἐκ τῶν αὐτῶν γραμμάτων συγκείμεναι εὐτὼ τὰ ἄτομα, τὰ ὅποια συνθέτρουσι σώματα ὅσα ἦναι συντεταγμένα κατ' ἓνα τρόπον, συνθέτρουσι ἓν ἄλλο παρὰ τῆσιν διαφορετικὸν ὅταν ἦναι ἄλλως συγκεκριθημένα. Μολοντοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην του, πᾶν ἄτομον δὲν δύναται νὰ εἰσφύσῃ ἀδιαφόρως εἰς τὴν σύνθεσιν παντός σώματος· εἶναι βεβαιότατον, παρ. χαρ., ὅτι τὰ σχήμα-

τίζοντα αγαθίδα τινά (κουδάρι) ἐκ λίνου, δὲν δύνανται νὰ σχηματίσουν· ἀδάμαντα, καθὼς βλέπομεν πολλάκις καὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν καὶ ἐν γράμματι κοινόν.

Ἐδόξαζε δὲ ὅτι τὰ σωματικά τῶντα εὐρίσκονται εἰς ἐνδελεχῆ κίνησιν· ὅθεν ἐκ τούτου καὶ ἐνὰ τῶν τῆς φύσεως δὲν μένει ποτὲ εἰς τὴν αὐτὴν στάσιν, ἀλλ' ἄλλα μὲν μικρύνονται, ἄλλα δὲ αὐξάνουσι ἐκ τῶν μικρυνομένων· ἄλλα γηράσκουσι, καὶ ἄλλα λαμβάνουσι καθ' ἐκάστην νέας δυνάμεις. Κατὰ συνέπειαν δὴ καθὲν ἐκ τῶν ὄντων ἔχει τὸν καιρὸν τοῦ κατ' ὄν θέλει διαρκέσει εἰς τὸν κόσμον. Φθειρομένου δὲ τινος πράγματος, τὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἐκείθεν ἀποσπῶνται, ἐνόησαν μὲ ἄλλα καὶ μορφοῦνται πολλάκις σῶμα, διαφέρον ἐκείνου· ἐξ οὗ ἀρτίως ἀπεσπάσθησαν. Ὅθεν ποτὲ τίποτε δὲν ἀφανίζεται, ἀν καὶ πάντα ἔχουσι τὴν διάρκειάν των, καὶ ἂν ἐκαστον φαίνεται ἐπὶ τέλους ἀφανιζόμενον, ὡς νὰ μηδενίζεται ἐκ τελείου.

Ἐραντίσθη δὲ ὅτι ποτὲ καιροῦ τὰ ἄτομα ὅλα ἦσαν διαχωρισμένα, ὑπὸ δὲ τῆς τυχερῆς των συμμιξίας ἐσχηματίσθησαν ἄπειροι κόσμοι, ἕκαστος τῶν ὁποίων μέλλει νὰ καταστραφῆ εἰς ὀρισμένον τινὰ καιρὸν, εἴτε διὰ τοῦ πυρός, καθὼς ἂν ὁ ἥλιος πλησιάσῃ πολὺ τὴν γῆν τὴν καταφλαξῆ· εἴτε διὰ μεγάλου τινος καὶ τρομεροῦ τινεῖος, ὅς τις ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἤθελεν ἀνκτρέψει καὶ καταστρέψει τὴν μὴ χαντὴν τοῦ κόσμου. Εἶναι τέλος πάντων πολλοὶ τρόποι καθ' οὓς δύναται μὲν νὰ χαθῆ κάθε κόσμος, ἀλλ' ἀπὸ τὰ λοιπὰ τῶν ὅλων τῶν τυχῶν ἄλλως, ὅστις ἀμέσως θέλει ἀρχίσαι νὰ γεννᾷ νέαν ζωάν. Φαίνεται μάλιστα ὅτι ὁ κόσμος ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατοικοῦμεν, ἄλλο δὲν εἶναι εἰμὴ σωρὸς θραυσμάτων μεγάλου τινος καὶ τρομεροῦ κτύπου, ὅστις συνέβη ποτὲ. Μαρτυροῦσι τοῦτο οἱ φοβεροὶ βόθροι τῆς Θηλάσσης, αἱ ἐκτε-

ταμέναι σειραὶ τῶν τεραστίως ἐπηρομένων ὀρέων, τὰ μακρὰ καὶ εὐρέα τῶν βράχων στρώματα, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν κεῖνται, πλυχίως, ἄλλοι δὲ ἀνάποδα καὶ ἄλλοι λοξῶς· μαρτυρεῖ τέλος πάντων ἄλλη μεγάλη ἀνωμαλία εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἣτις διακόπτεται ἀπὸ πελάγη, λίμνας, στενάς νήσους καὶ ὄρη.

Δοξάζει ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ἀπέραντος· ὅτι τὸ μέγα τοῦτο πᾶν δὲν ἔχει οὔτε μέσον, οὔτε ἄκρας, καὶ ὅτι ἀπ' ὁποῖονδήποτε μέρος καὶ ἂν φαντασθῆ τις εἰς τὸν κόσμον μένει ἀκόμη διάστημα ἄμετρον νὰ διατρέξῃ χωρὶς ποτε νὰ εἰσπορέσῃ νὰ εὕρῃ τὸ πέρας.

Εἶναι μωρία, ἔλεγε, νὰ θαρρήῃ τις ὅτι οἱ θεοὶ ἐκτμῶν τὸν κόσμον διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων· ὅτι δὲν εἰκάζεται ἂν, ἀφοῦ πολὺν καιρὸν ἔμειναν εἰς ἡσυχίαν, ἐστοχάσθησαν ν' ἀλλάξουν τὸν πρῶτον τρόπον τῆς ζωῆς των, καὶ νὰ μεταχειρισθῶσιν ἄλλον διαφορετικόν, καὶ ὅτι μολοντοῦτο εἶναι πολλὰ εὐκόλον νὰ κρίνωμεν ἀπὸ τὰ ἐλλείμματα ὅσα εἰς αὐτὸν βλέπομεν, ὅτι δὲν εἶναι θεοῦ ἔργον.

Ἐνόμισεν ὅτι ἡ γῆ ἐγέννησε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα ὡς καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη γεννᾷ πόντικους, ἀσπάλλακας, σκώληκας καὶ ἔντομα παντοῖα. Διςχυρίζεται δὲ ὅτι κατ' ἀρχὰς ὁπότεν ἦτον ἀκόμη ἀκμαία, ἦτο καὶ παχεῖα καὶ νιτρώδης, καὶ ὅτι, κατ' ὀλίγον θερμάναντος αὐτὴν τοῦ ἡλίου, ἐσκεπάσθη ἀπὸ χόρτα καὶ θάμνους· ὅτι πλῆθος ἐξογκωμάτων ἤρχισαν νὰ ὑφόνωνται ἀπὸ τὸ ἔλαφρον ὡς ἀμάνιται, καὶ ὅτι μετὰ καιρὸν, ὅτε ἕκαστον τῶν οἰδημάτων ἦτο φθασμένον εἰς ὠριμότητα, τὸ ἐπικαλύπτον δέρμα διεσχίζετο, καὶ παρευθὺς ἐφαίνετο προβαῖνον ἐκείθεν μικρόν τι ζῶον, τὸ ὁποῖον κατ' ὀλίγον ὑποχωροῦν ἀπὸ τὸν ὑγρὸν τόπον, εἶεν ἀρτίως παρήχθη, ἤρχιζε ν' ἀναπνεῖ· ἡ δὲ γῆ